

Ohjaus ja opintojen eteneminen

Eurostudent VI -tutkimuksen artikkelisarja

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:36

Leena Penttinen, Toni Kosonen,
Johanna Annala, Marita Mäkinen

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2017:36

Ohjaus ja opintojen eteneminen

Eurostudent VI –tutkimuksen artikkelisarja

Leena Penttinen, Toni Kosonen, Johanna Annala, Marita Mäkinen

Suomi
Finland
100

Opetus- ja kulttuuriministeriö

ISBN Nid.: 978-952-263-499-3

ISBN PDF: 978-952-263-498-6

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto, Teija Metsänperä

Kannen kuva: Veikko Kähkönen

Helsinki 2017

Kuvailulehti

Julkaisija	Opetus- ja kulttuuriministeriö	22.8.2017	
Tekijät	Leena Penttinen & Toni Kosonen (Itä-Suomen yliopisto), Johanna Annala & Marita Mäkinen (Tampereen yliopisto). Toimittaja Johanna Moisio, opetus- ja kulttuuriministeriö		
Julkaisun nimi	Ohjaus ja opintojen eteneminen. Eurostudent VI –tutkimuksen artikkelisarja		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:36		
Diaarinumero	55/240/2015	Teema	koulutus
ISBN painettu	978-952-263-499-3	ISSN painettu	1799-0343
ISBN PDF	978-952-263-498-6	ISSN PDF	1799-0351
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-498-6		
Sivumäärä	34	Kieli	suomi
Asiasanat	korkeakoulutus, opiskelu, ohjaus		
Tiivistelmä	<p>EUROSTUDENT VI -tutkimus toteutettiin Suomessa internetkyselynä otokseen valikoituneille 24 000 korkeakouluopiskelijalle keväällä 2016. Tutkimus on osa kansainvälistä EUROSTUDENT-hanketta, jota vetää DZHW – German Centre for Higher Education Research and Science Studies, ja jota rahoittaa Euroopan unioni Erasmus + -ohjelmasta. Tutkimushankkeesta vastaa Suomessa opetus- ja kulttuuriministeriön korkeakoulu- ja tiedepolitiikan osasto, tiedonkeruusta ja aineistojen käsittelystä Tilastokeskus.</p> <p>Uusimman EUROSTUDENT-tutkimuksen tuloksia on tarkoitus saada aiempaa paremmin kansalliseen käyttöön osana pääministeri Sipilän hallituksen korkeakoulutuksen kehittämisen kärkihanketta. Tästä syystä opetus- ja kulttuuriministeriö pyysi keväällä 2016 artikkeliehdotuksia korkeakoulututkijoilta EUROSTUDENT-aineistosta. Käsillä oleva artikkeli on viides EUROSTUDENT VI –artikkelisarjassa julkaistava tutkimus.</p> <p>Penttisen, Kososen, Annalan ja Mäkinen artikkelissa tarkastellaan opiskelijoiden näkemyksiä opintojen etenemisestä sekä siihen liittyvistä tekijöistä opintopolulla. Eurostudent VI -kyselyaineiston analyysillä pyritään tunnistamaan niitä yksilöllisiä ja yhteisöllisiä tekijöitä, jotka ovat yhteydessä tavoitteelliseen tutkinto-opiskeluun ja myönteisiin tulevaisuuskuviin. Huomio kohdistetaan siihen, miten opiskelijat kokevat opintonsa etenevän suhteessa omiin tavoitteisiinsa. Tulosten perusteella esitetään johtopäätöksiä opiskelijälähtöisen ohjauksen vahvistamiseksi korkeakouluissa.</p>		
Kustantaja	Opetus- ja kulttuuriministeriö		
Painopaikka ja vuosi	Lönnerberg Print & Promo, 2017		
Julkaisun jakaja/myynti	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: julkaisutlaukset.valtioneuvosto.fi		

Presentationsblad

Utgivare	Undervisnings- och kulturministeriet	22.8.2017	
Författare	Leena Penttinen & Toni Kosonen (Östra Finlands universitet), Johanna Annala & Marita Mäkinen (Tammerfors universitet). Redaktör Johanna Moisio, undervisnings- och kulturministeriet		
Publikationens titel	Handledning och studieframgång. Artikelserie i undersökningen Eurostudent VI		
Publikationsseriens namn och nummer	Undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2017:36		
Diarienummer	55/240/2015	Tema	utbildning
ISBN tryckt	978-952-263-499-3	ISSN tryckt	1799-0343
ISBN PDF	978-952-263-498-6	ISSN PDF	1799-0351
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-498-6		
Sidantal	34	Språk	finska
Nyckelord	högskoleutbildning, studier, handledning		
Referat	<p>Undersökningen EUROSTUDENT VI genomfördes i Finland som en webbenkät riktad till urvalet av 24 000 högskolestuderande våren 2016. Undersökningen utgör en del av det internationella projektet EUROSTUDENT som leds av DZHW – German Centre for Higher Education Research and Science Studies och som finansieras av Europeiska unionens program Erasmus +. I Finland ansvarar undervisnings- och kulturministeriets högskole- och vetenskapspolitiska avdelning för forskningsprojektet, medan Statistikcentralen ansvarar för insamlingen av information och hanteringen av materialet.</p> <p>Resultaten av den nyaste EUROSTUDENT-undersökningen kommer att i högre grad än tidigare utnyttjas nationellt i anslutning till spetsprojektet för utvecklingen av högskoleutbildningen i statsminister Sipiläs regering. Därför bad undervisnings- och kulturministeriet våren 2016 om artikelförslag av högskoleforskare om EUROSTUDENT-materialet. Denna artikel är den femte i artikelserien EUROSTUDENT VI.</p> <p>I artikeln av Penttinen, Kosonen, Annala och Mäkinen granskas de studerandes synpunkter på studieframgångarna och de därmed förknippade faktorerna på studievägen. Genom analys av Eurostudent VI-enkätmaterialet är målet att identifiera sådana individuella och gemensamma faktorer som är förknippade med målinriktade examensstudier och positiva framtidsvisioner. Fokus riktas på hur de studerande upplever att deras studier framskrider i förhållande till deras målsättningar. Utifrån resultaten presenteras slutledningar om hur den studerandeorienterade handledningen kan stärkas vid högskolorna.</p>		
Förläggare	Undervisnings- och kulturministeriet		
Tryckort och år	Lönberg Print & Promo, 2017		
Distribution/ beställningar	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Description sheet

Published by	Ministry of Education and Culture		22.8.2017
Authors	Leena Penttinen & Toni Kosonen (University of Eastern Finland), Johanna Annala & Marita Mäkinen (University of Tampere). Editor Johanna Moisio, Ministry of Education and Culture, Finland		
Title of publication	Guidance and progress of studies. Series of articles on the Eurostudent VI survey		
Series and publication number	Publications of the Ministry of Education and Culture, Finland 2017:36		
Register number	55/240/2015	Subject	Utbildning
ISBN (printed)	978-952-263-499-3	ISSN (printed)	1799-0343
ISBN PDF	978-952-263-498-6	ISSN (PDF)	1799-0351
Website address (URN)	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-498-6		
Pages	34	Language	Finnish
Keywords	higher education, studying, guidance		
Abstract	<p>The EUROSTUDENT VI survey was conducted in Finland in spring 2016 using an internet questionnaire sent to a sample of 24,000 higher education students. The survey was part of the international EUROSTUDENT project led by the DZHW – German Centre for Higher Education Research and Science Studies and funded by the European Union under the Erasmus + programme. In Finland, the research project is coordinated by the Ministry of Education and Culture's Department of Higher Education and Science Policy, while the collection and processing of data is handled by Statistics Finland.</p> <p>As part of the key project on developing higher education of Prime Minister Sipilä's government, the latest EUROSTUDENT survey results are to be used more efficiently at the national level. Consequently, the Ministry of Education and Culture requested higher education researchers to submit proposals for articles on various EUROSTUDENT data. This article is the fifth report published in the new EUROSTUDENT VI article series.</p> <p>The article by Penttinen, Kosonen, Annala and Mäkinen examines the views of students on progress of studies and related factors on the study path. The analysis of the Eurostudent VI survey data aims to recognise the individual and communal factors connected to goal-oriented degree studies and positive future scenarios. Attention is paid to how the students consider their studies to progress in relation to their personal goals. Based on the results, conclusions are presented on strengthening student-oriented guidance in higher education institutions.</p>		
Publisher	Ministry of Education and Culture, Finland		
Printed by (place and time)	Lönberg Print & Promo, 2017		
Distributed by/ publication sales	Online version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Publication sales: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Sisältö

Tiivistelmä	9
Johdanto	11
Näkökulmia opintopolulle kiinnittymiseen.....	12
Opintopolun tulevaisuusorientaatio ja opintoihin kiinnittyminen.....	14
Tutkimustehtävä	15
Tutkimusaineiston analyysi.....	16
Tulokset	18
Opintojen eteneminen.....	18
Opintojen etenemiseen vaikuttavat tekijät opiskelijan kokemana.....	20
Opintoihin käytetty aika ja opintojen eteneminen.....	22
Yksilöllinen suhde korkeakouluopintoihin ja sen yhteys opintojen etenemiseen.....	24
Opiskeluyhteisöön liittyvät tekijät ja opintojen eteneminen.....	26
Opintojen eteneminen ja tulevaisuusorientaatio.....	27
Johtopäätökset	29
Lähteet	32

TIIVISTELMÄ

Artikkelissa tarkastellaan opiskelijoiden näkemyksiä opintojen etenemisestä sekä siihen liittyvistä tekijöistä opintopolulla. Eurostudent VI -kyselyaineiston analyysillä pyritään tunnistamaan niitä yksilöllisiä ja yhteisöllisiä tekijöitä, jotka ovat yhteydessä tavoitteelliseen tutkinto-opiskeluun ja myönteisiin tulevaisuuskuviin. Huomio kohdistetaan siihen, miten opiskelijat kokevat opintonsa etenevän suhteessa omiin tavoitteisiinsa. Tulosten perusteella esitetään johtopäätöksiä opiskelijalähtöisen ohjauksen vahvistamiseksi korkeakouluissa.

Tulokset vahvistavat aiempia havaintoja siitä, että ammattikorkeakouluopiskelijat kokevat opintonsa etenevän tavoitteiden mukaisesti yliopisto-opiskelijoita useammin. Alojen välillä on havaittavissa vaihtelua molemmilla korkeakoulusektoreilla. Erityisesti luonnontieteellisillä aloilla opinnot näyttävät etenevän opiskelijan omia tavoitteita hitaammin. Lääketieteellisellä, terveystieteellisillä sekä kasvatustieteellisillä aloilla opinnot etenevät hyvin tavoitteiden mukaisesti. Tämä saattaa liittyä myös alojen ns. professionaalisuuteen ja siihen, kuinka selkeästi opinnot valmistavat johonkin tiettyyn ammattiin.

Oma asenne ja opiskelutaidot koetaan eniten opintoja nopeuttavina tekijöinä. Opintoihin käytettävällä ajalla näyttää myös olevan myönteinen yhteys opintojen etenemiseen. Ammattikorkeakoulu- ja yliopisto-opiskelijat käyttävät viikossa keskimäärin saman verran aikaa opiskeluun, mutta ammattikorkeakouluissa ohjattu opiskeluaika on suurempi. Kun tulokset kertovat ammattikorkeakouluopiskelijoiden opintojen etenevän useammin tavoitteiden mukaisesti, voidaan kysyä, missä määrin kontaktiopetuksen määrällä voidaan vaikuttaa opintopolun etenemiseen.

Tulosten mukaan ammattikorkeakouluopiskelijat kokevat yliopisto-opiskelijoita enemmän olevansa tietoisia opintojen vaatimuksista. Opiskelu yhteisöön liittyvät tekijät ovat merkittäviä opintojen etenemisen näkökulmasta. Eurostudent VI -aineisto kertoo siitä, että opiskelu ympäristöön ollaan yleisesti hyvin tyytyväisiä sekä ammattikorkeakoulussa että yliopistossa. Valtaosa vastaajista on ollut tyytyväisiä erityisesti opetuksen laatuun sekä opettajien ja hallinto henkilökunnan asenteeseen opiskelijoita kohtaan. Tulokset kertovat myönteisistä oppimisen ja opiskelun edellytyksistä suomalaisessa korkeakoulutuksessa.

Vastuu opintoihin kiinnittymisestä jakautuu koko korkeakoulu yhteisölle opiskelijasta hallinto-, ohjaus- ja opetushenkilökuntaan. Tällöin opiskelija motivoituu käyttämään aikaansa ja ponnistelemaan opintojensa edistämiseksi. Korkeakoulun tulisi olla yhteisö, johon opiskelijat otetaan mukaan ja jossa heidän opinnoistaan ja jaksamisestaan ollaan kiinnostuneita (Hagenauer & Volet 2014; Kipponen & Annala 2016).

Johdanto

Joustavasti etenevät opintopolut ja sujuvat siirtymät työelämään ovat olleet korkeakoulu-poliittisen keskustelun keskiössä, kun huomio on kohdentunut opintoaikojen lyhentämiseen ja työurien pidentämiseen (VNK2015a; VNK 2015b). Toimenpiteiksi on ehdotettu muun muassa ympärivuotisen opiskelun lisäämistä, aiemmin hankitun osaamisen tunnustamista sekä joustavien opiskelumahdollisuuksien ja työelämäyhteistyön vahvistamista. Lisäksi nopean valmistumisen ja työllistymisen varmistamiseksi on suositeltu ura- ja rekrytointipalvelujen kehittämistä. Laadullisen työllistymisen edistämiseksi esitetään valtakunnallisten uraseurantojen hyödyntämistä (OKM 2017). Tavoitetta on tuettu myös erilaisilla opintotukiudistuksilla ja opintoaikojen rajoituksilla. Esimerkiksi Uusitalon (2016) selvityksessä on todettu, että opintojen edistymiseen vaikuttavat erityisesti opintomenestykseen sidottu tukijärjestelmä, tuen määräaikojen muutokset sekä erilaiset kannustimet tavoiteajassa valmistumiseksi. Tässä artikkelissa tuodaan Eurostudent VI -kyselyaineiston avulla opiskelijänäkökulmaa tähän monipolviseen keskusteluun korkeakouluopintojen suotuisasta etenemisestä.

Artikkelissa tarkastellaan opiskelijoiden näkemyksiä opintojen etenemisestä sekä siihen liittyvistä tekijöistä opintopolulla. Eurostudent VI -kyselyaineiston analyysillä pyritään tunnistamaan niitä yksilöllisiä ja yhteisöllisiä tekijöitä, jotka ovat yhteydessä tavoitteelliseen tutkinto-opiskeluun ja myönteisiin tulevaisuuskuviin. Huomio kohdistetaan siihen, miten opiskelijat kokevat opintonsa etenevän suhteessa omiin tavoitteisiinsa. Tulosten perusteella esitetään johtopäätöksiä opiskelijälähtöisen ohjauksen vahvistamiseksi korkeakouluissa.

Valtakunnalliset ohjauksen kehittämishankkeet ovat viime vuosina nostaneet esille erityisesti opiskelijoiden heterogeenisuuden ja korkeakoulujen haasteet tukea alati yksilöllistyviä opintopolkuja (Mäkinen ym. 2011; Penttinen ym. 2014). Korkeakouluopiskelijoiden ohjauksen ydinkysymys onkin, kuinka monimuotoisesti onnistutaan tukemaan opiskelijoiden yksilöllisten opiskelu-, urasuunnittelu- ja asiantuntijaksi kasvun prosesseja erilaisissa oppimisympäristöissä (Nummenmaa & Lairio 2005; Vehviläinen 2014). Tavoitteellista opiskelua edistävät myös opiskeluvälmiudet sekä kyky tehdä valintoja ja toimia joustavasti, vaikka tuleva työura näyttäisi epävarmalta yhteiskunnan ja työelämän muutoksissa. Tulevaisuuden työurien rakentamisessa korostuvat erityisesti yksilölliset pystyvyysuskomukset,

toimintakykyisyys, tietoisuus mahdollisuuksista ja tavoitteista sekä luottamus ja sitoutuminen (Savickas ym. 2009). Ohjauksen kysymykset kytkeytyvät siten tiiviisti yksilölliseen työelämä- ja tulevaisuusorientaatioon, joka rakentuu opiskelukokemuksissa ja opetuksessa (Penttinen ym. 2013).

Opiskelijakokemuksia jäsenetään tässä tutkimuksessa kiinnittymisen (engagement) viitekehyksessä, joka tarjoaa tulkinnoille opiskelijälähtöisen perustan. Kiinnittymistä pidetään keskeisimpänä opintojen suotuisan edistymisen ehtona. Opintoihin kiinnittymisellä tarkoitetaan sekä opiskelijan omaehtoista opiskelun kannalta merkittäviin toimintoihin resurssien suuntaamista sekä korkeakouluuyhteisön toimintatapoja ohjata opiskelijoiden osallistumista ja määrätietoista opintojen edistämistä (Kuh 2003; NSSE 2016).

Näkökulmia opintopolulle kiinnittymiseen

Kiinnittymistä voidaan lähestyä useista eri näkökulmista. Yksi lähestymistapa korostaa opiskelijan taipumuksia ja toimintaa, eli miten opiskelija käyttää aikaa ja suuntaa energiaansa oppimisen ja opiskelun kannalta merkittäviin toimintoihin (Exeter ym. 2010; Hu & Kuh 2002; Kuh 2003). Siten realistisia odotuksia, ammatillisia motiiveja, motivaation säilyttämistä sekä opiskelutaitojen haltuunottoa voidaan pitää keskeisinä yksilön kiinnittymistä tukevin osa-alueina (Korhonen & Rautopuro 2012; Leese 2010; Lowe & Cook 2003; Mäkinen & Annala 2011; Poutanen, Toom, Korhonen & Inkinen 2012).

Opintoihin käytettyä aikaa on pidetty hyvänä mittarina kertomaan siitä, millaisia resursseja opiskelijat panostavat opintoihin. Opiskelijoiden omat opintojen etenemisodotukset voivat kuitenkin poiketa huomattavasti siitä, mitä he kokevat yhteiskunnan odottavan. Tampereen teknillisen yliopiston opiskelijoita tarkastelleet Pajarre, Asunmaa ja Lukkari (2011) totesivat, että vaikka suurin osa opiskelijoista koki etenevänsä omien tavoitteidensa mukaisesti, vain alle neljännes koki täyttävänsä yhteiskunnan asettamat odotukset opintoajoista. Toisaalta jo vuoden 2013 Opiskelijatutkimuksessa (nykyään Eurostudent) opiskelijoiden itse arvioima päätoimiseen opiskeluun käyttämä aika vastasi keskimäärin tavoitteellista tutkintojen suorittamisaikaa. Yliopisto-opiskelijat arvioivat tutkintoon kuluvan 4,5 vuotta päätoimista opiskelua ja ammattikorkeakouluopiskelijat 3 vuotta 5 kuukautta (OKM 2014). Toteutuneet opintoajat näyttävät myös hieman nopeutuneet viime vuosina (Tilastokeskus 2017).

Opiskeluun käytetty viikoittainen aika on pysynyt ennallaan. Vuoden 2010 Opiskelijatutkimuksen (Saarenmaa, Saari & Virtanen 2010) mukaan ammattikorkeakoulun opiskelijat kertoivat käyttävänsä opiskeluun keskimäärin 35 tuntia viikossa ja yliopisto-opiskelijat 29 tuntia viikossa. Vuonna 2014 vastaavat luvut olivat ammattikorkeakouluopiskelijoilla keskimäärin 34 ja yliopisto-opiskelijoilla 30 tuntia viikossa (OKM 2014). Toisaalta vuonna 2010

vain joka kolmas opiskelija piti opintoja tärkeimpänä prioriteettinaan, ja monet muut aktiviteetit koettiin yhtä tärkeiksi kuin opiskelu (Saarenmaa ym. 2010). Kipposen ja Annalan (2016) mukaan opiskelijat vaikuttavat sisäistäneen yhteiskunnan asettamat vaatimukset opinnoissa menestymisestä ja nopeasta valmistumisesta, mikä voi näkyä myös epärealistisena opintojen ja muiden uraa edistävien aktiviteettien haalimisena sekä oman jaksamisensa ääri rajoilla toimimisena.

Toinen lähestymistapa opintoihin kiinnittymiseen painottaa korkeakouluopintojen ulkopuolista maailmaa. Sen mukaan opintoihin kiinnittymisessä merkityksellistä on yhtäältä opiskelijoiden yksilölliset elämäntilanteet, toisaalta ympäröivän yhteiskunnan rajoitukset ja mahdollisuudet. Aiemmissa tutkimuksissa on havaittu, että opintoihin kiinnittymistä ja sen myötä opintojen sujuvaa etenemistä haittaavat muun muassa työssäkäynti, toimeentuloon ja elämäntilanteeseen liittyvät kysymykset sekä esimerkiksi terveydelliset syyt (OKM 2014; Saari & Kettunen 2013; Saarenmaa ym. 2010).

Paljon yhteiskunnallista keskustelua herättäneestä opiskelijoiden työssäkäynnin vaikutuksesta opintojen etenemiseen ei ole saatavissa yksiselitteistä tietoa. Noin puolet suomalaisista korkeakouluopiskelijoista käy ansiotyössä (OKM 2014; Salminen 2014). Opiskelijat, jotka käyvät töissä yli 15 tuntia viikossa, käyttävät vähiten aikaa opintoihin (OKM 2014). Toisaalta on havaittu, että viikossa 4–8 tuntia työssäkäyvät opiskelijat ovat niitä, jotka käyttävät aikaa opintoihin muita enemmän (van den Hurk & van Berkel 2005). Tutkimukset ovatkin osoittaneet, että työssäkäynti ei välttämättä haittaa opintojen etenemistä, vaan oman alan työtehtävät päinvastoin kiinnittävät opiskelijaa opintoihin (Brint & Cantwell 2010). Työssäkäynti ja eurooppalaisittain pitkät opiskeluajat sisältävät piirteitä, jotka myös tukevat joustavia ja tarkoituksenmukaisia työuria (Kivinen & Nurmi 2011). Myös Kipposen ja Annalan (2016) tutkimuksessa opiskelijoiden kiinnittyminen näyttäytyi laaja-alaisena: kiinnittyminen opintojen lisäksi työhön, luottamustehtäviin ja harrastuksiin vaikutti luovan mahdollisuuksia vaihtoehtoihin tulevaisuuden polkuihin nopeasti muuttuvassa maailmassa.

Kolmas näkökulma kiinnittymiseen painottaa korkeakoulu yhteisöä, joka sijoittuu opiskelijan ja korkeakoulun ulkopuolisen maailman välimaastoon. Viimeaikaisissa tutkimuksissa on alettu puhua entistä enemmän opiskelijoiden osallisuudesta ja akateemiseen yhteisöön kuulumisesta (esim. Kipponen & Annala 2016; Masika & Jones 2015). Osallisuuspuhe viittaa useimmiten opiskelijoiden aktiivisuuteen oman oppimisprosessinsa edistämiseksi (Maxwell-Stuart ym. 2016), kun taas kuuluminen (sense of belonging) akateemiseen yhteisöön määritellään opiskelijan kokemukseksi omista opiskelutaidoistaan sekä tunteeksi siitä, että kuuluu opiskeluyhteisön vertaisryhmiin (mm. Morrow & Ackermann 2012). Yhdessä luomisella (joint creation) tarkoitetaan opiskelijoiden ja opetushenkilöstön yhteistoimintaa, jonka aikana opiskelijoille syntyy kiinnittymistä vahvistavia oppimiskokemuksia (Prahaland & Ramaswamy 2004). Siten opetushenkilöstön ja opiskelijoiden välinen vuorovaikutus ja sen laatu ovat merkittäviä tekijöitä kiinnittymisessä sekä tavoitteellisissa

opiskelussa (Cotten & Wilson 2006; Hagenauer & Volet 2014). Kaikkiaan kyse on siitä, miten korkeakoulun toimintakulttuuri ja pedagogiset käytänteet mahdollistavat opiskelijan liittymisen yhteisön jäsenyyteen, keskinäiseen kohtaamiseen ja vuorovaikutukseen. Lisäksi ne ovat väistämättä yhteydessä siihen, millaisiksi opiskelija kokee osaamisensa ja valmiutensa kiinnittyä alan asiantuntijayhteisöihin, työuralle ja tulevaisuuteen.

Opintopolun tulevaisuusorientaatio ja opintoihin kiinnittyminen

Aktiivinen kiinnittyminen nykyhetken opintoihin näyttää olevan yhteydessä siihen, miten luottavaisesti opiskelijat suhtautuvat työuranäkymiinsä tulevaisuudessa (Bowles 2008). Koulutuksen antamat yksilölliset työelämänäkymät vaikuttavat opintojen sujuvaan etene- miseen. Niin Suomessa kuin kansainvälisestikin korkeakouluopiskelijoita askarruttavat juuri työllistymiseen ja työelämään liittyvät pohdinnat ja ne näyttävät olevan läsnä opintojen alusta lähtien (Brzezinski, Millar & Tracey 2017, Lairio & Penttinen 2006). Horn (2009) puhuu uratietoisesta (career informed) tutkinto-opiskelusta ja kokonaisvaltaisesta ohjauksesta, jolla tuetaan asiantuntijuuden kehittämistä ja työelämärelevanssia sekä mielekkään työuran rakentamista. Opiskelijoiden näkemykset valmistumisen jälkeisestä tulevaisuudesta kytkeytyvät tiiviisti opintojen edistämisen ja kiinnittymisen kysymyksiin.

Vuoden 2014 Opiskelijabarometrin mukaan valtaosa korkeakouluopiskelijoista suhtautuu valoisasti ja luottavaisesti tulevaisuuteensa yleisesti sekä mielekkään työllistymisen näkökulmasta (Salminen 2016). Penttilän (2009, 55-56) ryhmittely luottavaisiin, epävarmoihin, sopeutuviin ja itseään toteuttaviin opiskelijoihin kertoo erilaisista valmistumisen jälkeisistä tulevaisuuskuuvista. Ryhmien eroja määrittelevät toisaalta opiskelijoiden käsitykset ympäristön tarjoamista mahdollisuuksista ja riskeistä. Toisaalta olennaista on se, missä määrin yksilöt näkevät omat mahdollisuutensa vaikuttaa tulevaisuuteensa suhteessa ympäristötekijöihin, kuten työllisyystilanteeseen. Työllistymiseen liittyvät myönteiset tulevaisuuskuvat näyttäisivät tukevan koulutuspoliittisten tavoitteiden mukaista opintojen etenemistä. Opintopistemäärien karttumista Helsingin yliopistossa ja Aalto-yliopistossa tarkastellut Saari (2013) havaitsi, että kokemus opintojen antamista hyvistä työelämävalmiuksista on yhteydessä korkeaan opintopistekertymään. Myös motivaatio ja kokemus oikealla alalla olemisesta lisäsivät todennäköisyyttä suorittaa tavoitteena olevat 55 opintopistettä vuodessa. Saaren tutkimuksessa profesioaloilla opiskelevien tulevaisuususkko oli korkeampi kuin generalistialojen opiskelijoiden.

Tässä artikkelissa analysoidaan näitä moniulotteisia opintojen etenemiseen liittyviä tekijöitä Eurostudent VI -kyselyaineiston valossa. Kyselyssä on kartoitettu opintojen etenemistä opiskelijan itse määrittelemien omien tavoitteiden mukaisen etenemisen näkökulmasta, mikä antaa hyvän lähtökohdan tarkastella opiskelijalähtöisen tavoitteellisen opintopolun tukemisen ja ohjauksen kysymyksiä.

Tutkimustehtävä

Tässä artikkelissa tarkastellaan opintojen tavoitteellista etenemistä sekä siihen liittyviä tekijöitä opintopolulla. Pyrimme tunnistamaan sekä yksilöllisiä että yhteisöllisiä tekijöitä, jotka ovat yhteydessä tavoitteelliseen tutkinto-opiskeluun ja myönteiseen tulevaisuus-orientaatioon.

Eurostudent VI -kyselyaineiston pohjalta muodostettiin seuraavat tutkimuskysymykset:

1. Miten vastaajat kokevat opintojensa etenevän suhteessa omiin tavoitteisiinsa?
2. Miten opintojen eteneminen on yhteydessä sukupuoleen, ikään ja opiskelualaan?
3. Millaisten tekijöiden koetaan edistävän tai hidastavan opintojen etenemistä?
4. Miten opintojen eteneminen on yhteydessä opiskeluun käytettyihin aikaresursseihin?
5. Miten opiskelijan oma suhde korkeakouluopintoihin on yhteydessä opintojen etenemiseen?
6. Miten opiskeluympäristö sekä kokemus opetuksesta ja opettajista ovat yhteydessä opintojen etenemiseen?
7. Miten opintojen tulevaisuusorientaatio on yhteydessä opintojen etenemiseen?

Tarkastelussa käytetään Eurostudent VI -aineiston kysymyksiä, jotka koskevat opiskelijoiden omia arvioita opintojen etenemiseen vaikuttavista tekijöistä, opiskelijan omaa suhdetta korkeakouluopintoihin, opiskeluun käytettyä aikaa, opiskeluyhteisöön liittyviä kokemuksia sekä tulevaisuusorientaatiota. Tutkimusasetelma on jäsennetty Mäkisen ja Annalan (2011) korkeakouluopintoihin kiinnittymisen viitekehukseen, jonka avulla voidaan erotella opintojen etenemisestä ensinnäkin opiskelijaan itseensä, toiseksi opiskeluyhteisöön sekä kolmanneksi korkeakoulun ulkopuoliseen yhteiskuntaan liittyviä tekijöitä.

Kuvio 1. Tutkimusasetelma

Tutkimusaineiston analyysi

Tutkimusaineistona käytettiin Eurostudent VI -kyselyyn vastanneiden korkeakouluopiskelijoiden (n=7376) vastauksia opintojen etenemisestä omien tavoitteiden mukaisesti, opintojen etenemistä edistävästä ja hidastavista tekijöistä, opiskeluun käytetystä ajasta, yksilöllisestä suhteesta korkeakouluopintoihin, opiskeluympäristöön sekä kokemuksista opetukseen ja opettajiin sekä tulevaisuusorientaatioon liittyvistä kysymyksistä. Tutkittavien muuttujien muodostaminen on kuvattu taulukossa 1. Opiskelijaan liittyvistä tekijöistä Opiskelijan yksilöllistä suhdetta korkeakouluopiskeluun tarkastellaan kolmen muuttujan avulla. Näistä kokemusta korkeakouluopintojen soveltuvuudesta itselle tarkastellaan kahdesta väittämästä tiivistetyllä summamuuttujalla. Myös opiskeluuyhteisöön liittyvistä kysymyksistä eroteltiin osioanalyysin avulla kahdeksi eri summamuuttujaksi opiskeluympäristöä koskevat kysymykset sekä opetukseen ja opettajiin liittyviä tekijöitä. Erottelun avulla haluttiin tarkastella aiemmissä tutkimuksissa tärkeäksi todettua opettajien ja merkitystä omana opiskeluympäristöön liittyvänä tekijänä.

Aineisto analysoitiin SPSS IBM Statistics -tilastoanalyysiohjelmalla. Menetelminä käytettiin jakaumapohjaista kuvailevaa analyysiä. Opintojen etenemisen ryhmien välisiä eroja testattiin Khiin neliön riippumattomuustestillä ja ryhmien välisiä keskiarvoeroja vertailemalla yksisuuntaisella varianssianalyysillä. Keskiarvovertailuissa tapauksissa, joissa ryhmien välinen varianssien yhtäsuuruus ei toteutunut, erojen todentamiseen käytettiin Welchin testisuureta.

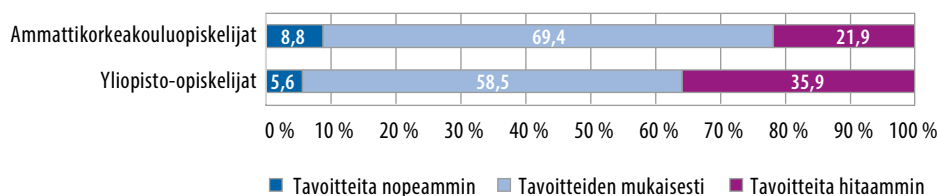
Taulukko 1. Tutkimusasetelman muuttujien muodostaminen Eurostudent VI -aineistosta

Muuttujat	Muuttujien muodostaminen Eurostudent VI-aineistosta
Taustamuuttujat	- sukupuoli, ikä - korkeakoulu (ammattikorkeakoulu/yliopisto) - koulutusala/ammattikorkeakoulu/yliopisto
Opintojen eteneminen omien tavoitteiden mukaisesti	
Opintojen eteneminen	Kysymyksen F117 Ovat opintosi edenneet vastauksista muodostettu ryhmittely: a. tavoitteita nopeammin b. tavoitteiden mukaisesti c. tavoitteita hitaammin
Opiskelijaan liittyvät tekijät	
Opiskelijan oma arvio opintojen etenemiseen vaikuttavista tekijöistä	F118 opintojen etenemiseen vaikuttavat tekijät -kysymyksen vastaukset (vastausvaihtoehdot: nopeutti/ei vaikutusta/hidasti) - oma asenne tai motivaatio opiskeluun - omat opiskelutaidot - aiemmin hankitun osaamisen hyväksilukeminen - opetus (luennot, seminaarit ym.) - opiskelumateriaalien ja -välineiden saatavuus - sosiaaliset suhteet - lukujärjestys ja opintosuunnitelma - opinto-ohjaus - toimeentulon järjestäminen - työllistymisodotukset - opintojen vaativuus - terveydentila - aktiivisuus opiskelija- tai nuorisjärjestöissä
Opintoihin käytetty aika	Opintoihin käytetty aika tunteina viikossa a. Ohjattu b. Itsenäinen c. Opintoihin kokonaisuudessaan käytetty aika
Yksilöllinen suhde korkeakoulu-opiskeluun	Kysymys 1.13 väittämät (asteikko Täysin samaa mieltä – täysin eri mieltä) - Varmuus korkeakouluopintojen aloittamisesta ("Olen aina tiennyt, että alkaisin jonain päivänä opiskella korkeakoulussa") - Tietoisuus opintojen vaatimuksista ("Tiesin alusta alkaen, mitä minulta vaaditaan nykyisessä koulutusohjelmassani") - Kokemus korkeakouluopiskelun sopivuudesta (Summamuuttuja väittämistä "Minusta tuntuu usein, että korkeakouluopiskelu ei sovi minulle" ja "Joskus mietin oliko opiskelu oikea valinta" Cronbach $\alpha = .726$)
Opiskeluyhteisöön liittyvät tekijät	
Opiskeluympäristö	Summamuuttuja (Cronbach $\alpha = .794$) kysymyksen "Kuinka tyytyväinen olet seuraaviin tekijöihin" (opiskeluympäristö, opintojen ja aikataulujen järjestelyt, kurssivalikoiman laajuus, koulutuksen sisältö, opinto-ohjaus, korkeakoulujen hallinto henkilökunnan asenne)
Opettajiin ja opetukseen liittyvät tekijät	Summamuuttuja (Cronbach $\alpha = .771$) - opetuksen laatu - opettajien asenne opiskelijoita kohtaan - opettajien innostavuus
Opintojen ulkopuoliseen maailmaan liittyvät tekijät	
Tulevaisuusorientaatio (luottamus mielekkääseen työllistymiseen)	Kysymyksen F14 väittämistä tiivistetty summamuuttuja (Cronbach $\alpha = .876$): - Suhtaudun luottavaisesti tulevaisuuteen - Valitsemallani alalla on tulevaisuudessa hyvä työllisyystilanne - Uskon työllistyväni vuoden sisällä valmistumisestani - Minulla on hyvät mahdollisuudet työllistyä omalle koulutusosalalle vuoden sisällä valmistumisestani - Uskon saavani koulutustasoani vastaavaa työtä kolmen vuoden sisällä valmistumisestani - Uskon kokevani työttömyyttä vuoden sisällä valmistumisestani [käännetty]

Tulokset

Opintojen eteneminen

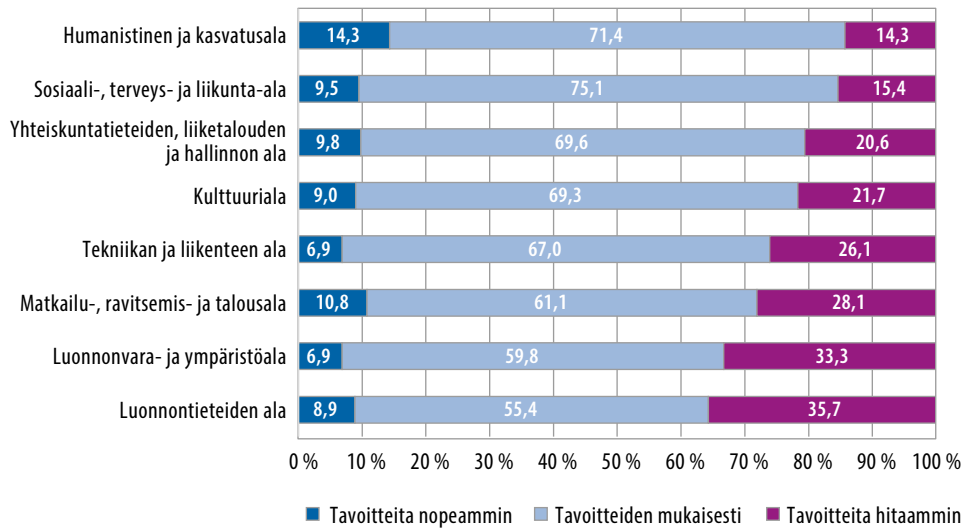
Suurin osa vastaajista, neljä viidestä ammattikorkeakoulu- ja kaksi kolmesta yliopisto-opiskelijasta, kokee opintojensa edenneen vähintään omien tavoitteidensa mukaisesti (kuvio 2). Tavoitteita nopeammin näyttää etenevän kummassakin korkeakoulumuodossa alle kymmenen prosenttia opiskelijoista. Yliopisto-opiskelijoiden joukossa on enemmän niitä, jotka kokevat opintojen etenemisen olevan tavoitteitaan hitaampaa.

Kuvio 2. Ammattikorkeakoulu- ja yliopisto-opiskelijoiden arviot opintojen etenemisestä omien tavoitteiden mukaisesti. ($F=156.445$, $df=2$, $p<.001$)

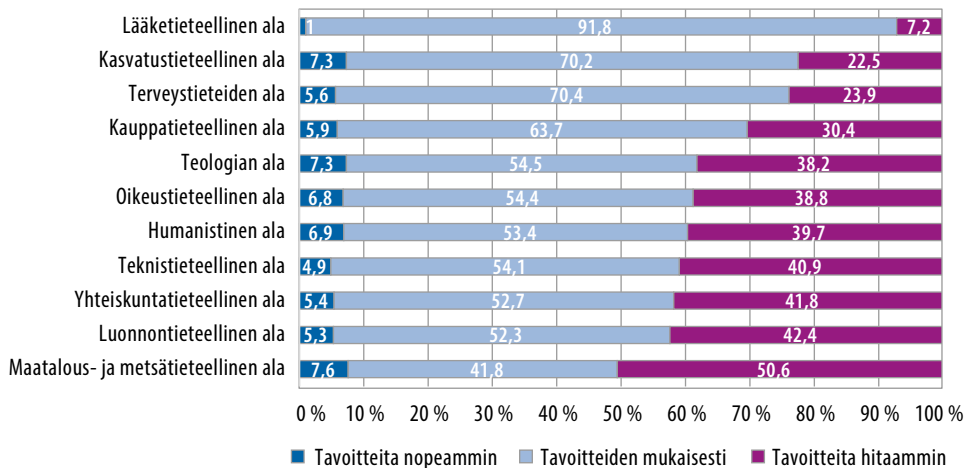
Kokemukset opintojen etenemisestä tavoitteiden mukaisesti vaihtelevat koulutusaloittain sekä ammattikorkeakoulussa että yliopistossa. Ammattikorkeakoulussa on tavoitteiden mukaisesti eteneviä eniten sosiaali-, terveys- ja liikunta-aloilla. Sitä vastoin, opintojen koetaan etenevän tavoitteita hitaammin erityisesti luonnontieteiden sekä luonnonvara- ja ympäristöaloilla (kuvio 3). Lisäksi runsas neljännes matkailu-ravitsemus- ja talousalan sekä tekniikan ja liikenteen alan opiskelijoista kokee opintojensa etenevän tavoitteita hitaammin. Humanistisen ja kasvatustieteiden opiskelijoista näyttää olevan yhtä moni tavoitteitaan edellä kuin niitä jäljessä.

OHJAUS JA OPINTOJEN ETENEMINEN

Kuvio 3. Koulutusalojen erot ammattikorkeakoulussa opintojen etenemisessä ($F=55.177$, $df=14$, $p<.001$)

Yliopistossa tavoitteiden mukainen opintojen eteneminen on vahvinta lääketieteellisellä alalla, jossa lähes kaikki opiskelijat pysyvät opintoaikataulussa (kuvio 4). Kasvatustieteellisellä ja terveystieteellisellä aloilla omia tavoitteita hitaammin eteneviä vastaajia on alle neljännes, kun taas maatalous- ja metsätieteellisen alan opiskelijoita näyttäisi olevan yli puolet. Kiintoisa yksityiskohta on, että samalla alalla on myös eniten tavoitteitaan nopeammin eteneviä opiskelijoita.

Kuvio 4. Koulutusalojen erot yliopistossa opintojen etenemisessä ($F=128.975$, $df=38$, $p<.001$)
(Vertailusta on jätetty pois eläinlääketieteellinen, farmasian, hammaslääketieteen, kuvataiteen, liikuntatieteellinen, musiikin, psykologian, taideteollinen ja teatterialan koulutusalat, joiden $n<50$)

Tulosten mukaan naiset kokevat opintojensa etenevän tavoitteiden mukaisesti miehiä hieman useammin sekä ammattikorkeakoulussa ($F=32.818$, $df=2$, $p<.001$) että yliopistossa ($F=16.426$, $df=2$, $p<.001$). Ammattikorkeakouluissa tavoitteiden mukaisesti kokee opintojensa etenevän 81,7 prosenttia naisista ja 74,1 prosenttia miehistä, yliopistossa vastaavasti 67,1 prosenttia naisista ja 60,7 prosenttia miehistä.

Myös iällä on merkitystä koettuun opintojen etenemiseen sekä ammattikorkeakoulussa ($F=66.016$, $df=6$, $p<.001$) että yliopistossa ($F=232.466$, $df=6$, $p<.001$). Nuorimmat vastaajat kokevat useammin opintojensa etenevän tavoitteiden mukaisesti. Kuitenkin ammattikorkeakoulujen yli 30-vuotiaissa vastaajissa on suhteellisesti eniten (10,5 %) niitä, jotka kokevat opintojensa etenevän omia tavoitteitaan nopeammin. Yliopistossa yli 30-vuotiaista lähes puolet kokee opintojensa etenevän tavoitteitaan hitaammin, mutta näitä kokemuksia on 22–24-vuotiaista vastaajista vain neljänneksellä.

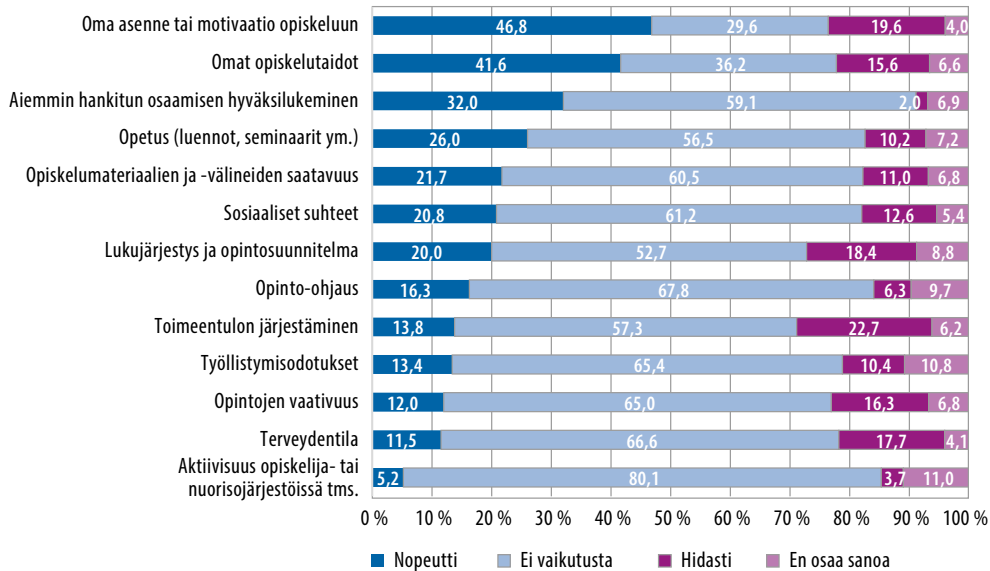
Opintojen etenemiseen vaikuttavat tekijät opiskelijan kokemana

Vastaajien subjektiivisten arvioiden mukaan opintojen etenemisen arvellaan riippuvan melko lailla samoista tekijöistä sekä ammattikorkeakoulussa että yliopistossa (kuviot 5 ja 6). Molemmissa ryhmissä yli 40 prosenttia opiskelijoista arvioi opintoja nopeuttaviksi tekijöiksi oman asenteen ja motivaation opiskeluun sekä opiskelutaitojen. Ammattikorkeakoulussa opiskelevista noin kolmannes arvioi myös aiemmin hankitun osaamisen hyväksi lukemisen nopeuttavan opintojaan (kuvio 5). Yliopistossa kolmanneksi eniten arvioidaan kontaktiopetuksen nopeuttavan opintoja (kuvio 6).

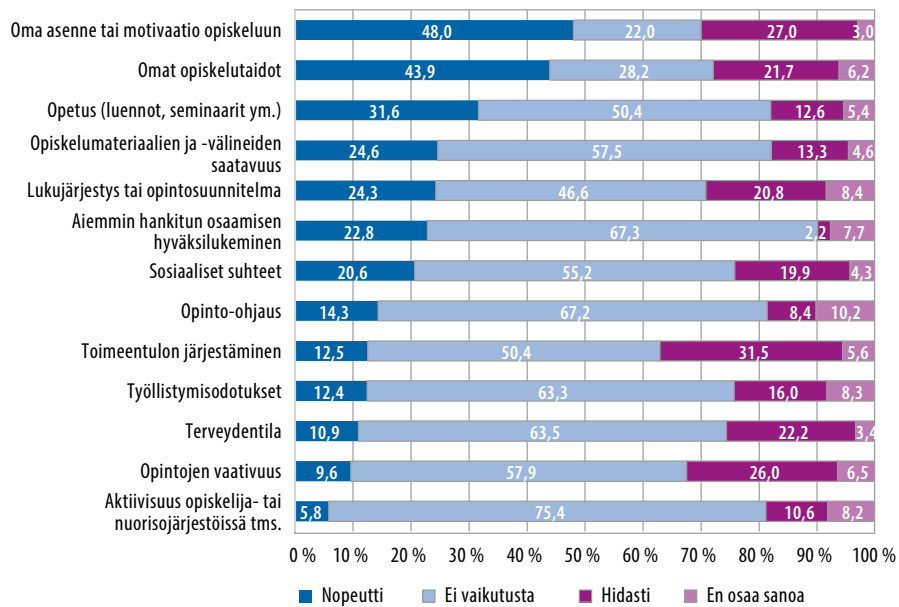
Hidastavia tekijöitä arvioitaessa eri korkeakoulujen vastaajat eroavat jossain määrin toisistaan. Vaikka molemmissa ryhmissä nimetään eniten hidastavaksi tekijäksi toimeentulon järjestäminen, jopa vajaa kolmannes yliopistossa opiskelevista katsoo sen hidastavan opintoja, kun taas ammattikorkeakoulun opiskelijoista runsas viidennes pitää sitä opintojaan hidastavana tekijänä. Yliopisto-opiskelijoiden mukaan työllistymisodotukset pikemminkin hidastavat kuin nopeuttavat opintojen etenemistä, kun ammattikorkeakouluopiskelijoiden kohdalla tilanne on päinvastoin. Huomionarvoista on myös se, että yliopisto-opiskelijoista runsas neljäsosa kokee opintojen vaatavuuden hidastavan opintojaan.

Huomattavaa on se, että eniten opintoja nopeuttavat tekijät – oma asenne ja motivaatio sekä omat opiskelutaidot – ovat myös viiden eniten opintoja hidastaviksi määriteltyjen tekijöiden joukossa. Lukujärjestyksen tai opintosuunnitelman merkitys tulee esille sekä opintoja hidastavana että nopeuttavana tekijänä noin viidenneksellä vastanneista. Siten samat tekijät voivat toisen kohdalla nopeuttaa opintoja, kun toisen kohdalla ne koetaan opintoja hidastaviksi tekijöiksi. Asenteisiin, motivaatioon ja opiskelutaitoihin liittyvät teki-

jät saavat vastaajilta myös kaikkein vähiten "ei vaikutusta"-arvioiteja, joten niitä voidaan pitää tärkeinä yksilöllisinä opintojen edistämiseen liittyvinä tekijöinä.

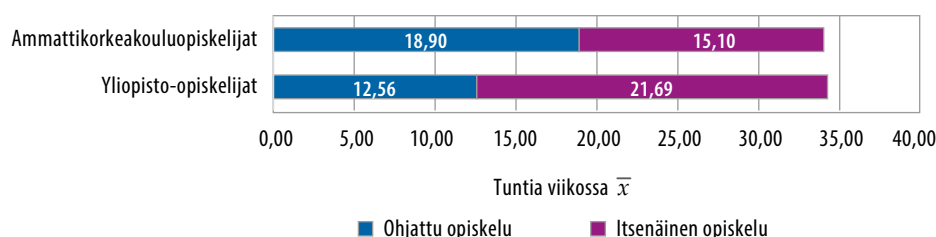
Kuvio 5. Ammattikorkeakouluopiskelijoiden subjektiiviset arviot opintojen etenemiseen vaikuttavista tekijöistä nopeuttavien tekijöiden mukaan järjestettynä

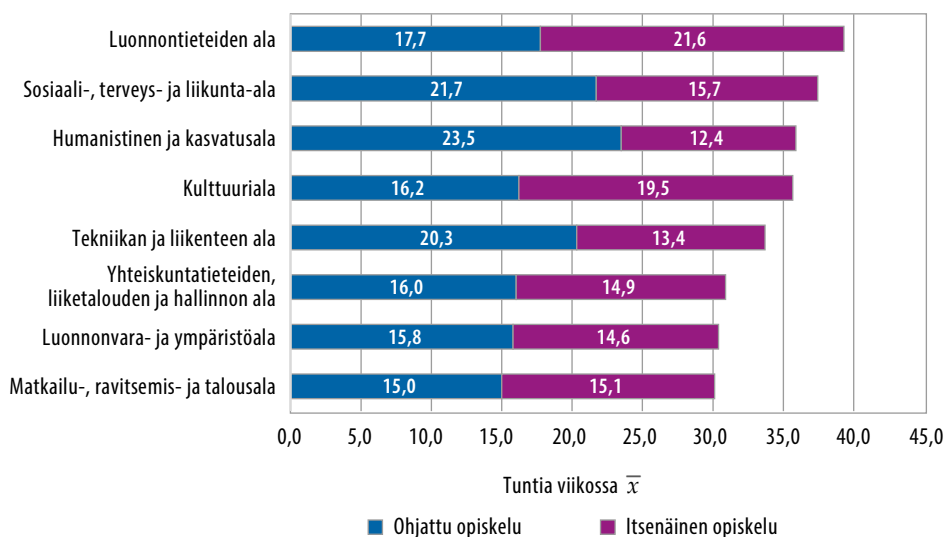
Kuvio 6. Yliopisto-opiskelijoiden subjektiiviset arviot opintojen etenemiseen vaikuttavista tekijöistä nopeuttavien tekijöiden mukaan järjestettynä

Opintoihin käytetty aika ja opintojen eteneminen

Ammattikorkeakoulu- ja yliopisto-opiskelijoiden kokonaisajankäytössä ei ole havaittavissa eroa (kuvio 7). Sen sijaan ajankäyttöprofiilit eroavat siten, että ammattikorkeakoulun opiskelijoiden ajankäytössä painottuu ohjattu opiskelu ja yliopisto-opiskelijoilla itsenäinen työskentely. Ammattikorkeakoulu- ja yliopisto-opiskelun välillä on merkitseviä eroja tarkasteltaessa erikseen ohjatun ($t=18.50$, $df=3852.80$, $p<.000$) ja itsenäisen opiskelun ($t=19.23$, $df=4909.00$, $p<.000$) määriä.

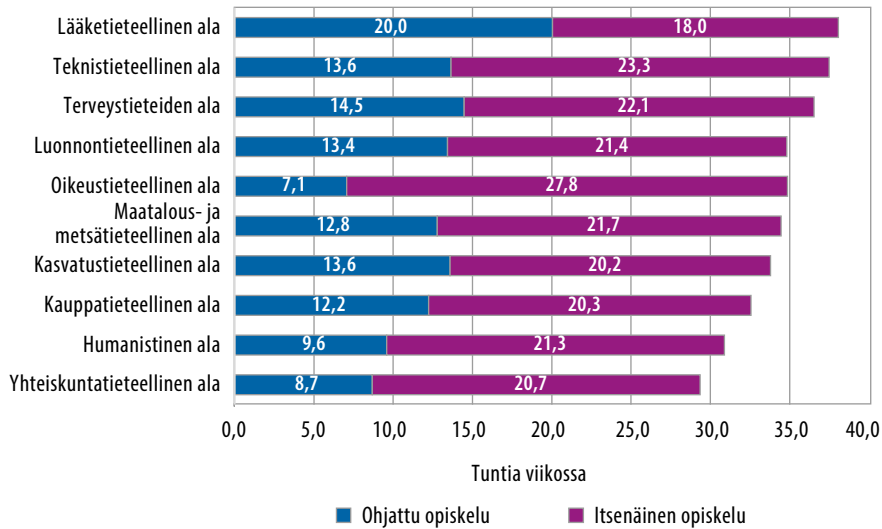
Kuvio 7. Ohjattuun ja itsenäiseen opiskeluun käytetty aika viikossa ammattikorkeakoulussa ja yliopistossa

Kuvio 8. Ohjattuun ja itsenäiseen opiskeluun käytetty aika viikossa ammattikorkeakoulussa eri koulutusaloilla

Ammattikorkeakoulussa eniten aikaa opiskeluun käytetään luonnontieteellisellä alalla kuitenkin painottuen itsenäiseen opiskeluun. Vähiten opiskeluun kuluu aikaa matkailu-, ravitsemis- ja talousalalla, luonnonvara- ja ympäristöalalla sekä yhteiskuntatieteiden,

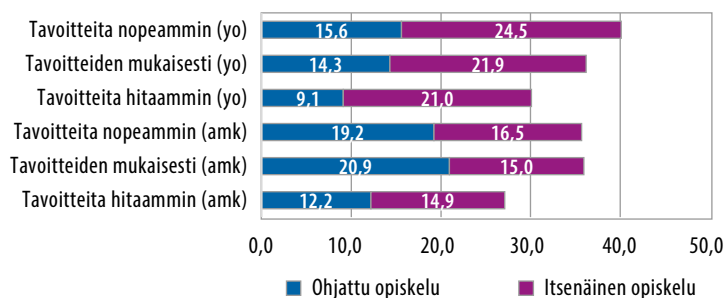
liiketalouden ja hallinnon alalla, joissa kaikissa ero itsenäisen ja ohjatun opiskelun välillä on vähäinen. Keskimäärin eniten ohjattuun opiskeluun käytetään aikaa humanistisella ja kasvatusalalla.

Kuvio 9. Ohjattuun ja itsenäiseen opiskeluun käytetty aika viikossa yliopistossa eri koulutusaloilla (Vertailusta on jätetty pois eläinlääketieteellinen, farmasian, hammaslääketieteen, kuvataiteen, liikuntatieteellinen, musiikin, psykologian, taideteollinen ja teatterialan koulutusalat, joiden $n < 50$).

Yliopistossa eniten aikaa opiskeluun käytetään lääketieteellisellä alalla, jossa myös ohjatun opiskelun osuus ajankäytöstä oli suurin. Vähiten aikaa opiskeluun käyttävät humanistisen ja yhteiskuntatieteellisen alan opiskelijat. Oikeustieteellisellä alalla ohjatun opiskelun osuus on kaikkein pienin suhteessa itsenäiseen opiskeluun, vaikka opintoihin käytetään viikoittain keskimääräistä enemmän aikaa.

Tavoitteidensa mukaisesti etenevät opiskelijat käyttävät viikossa enemmän aikaa opiskeluun kuin tavoitteita hitaammin etenevät sekä ammattikorkeakoulussa (Welch's $F(2, 414.22) = 49.17, p < .000$) että yliopistossa (Welch's $F(2, 347.59) = 40.28, p < .000$). Kiintoisa yksityiskohta on, että tavoitteita nopeammin etenevien joukko yliopistossa käyttää enemmän aikaa itsenäiseen opiskeluun kuin tavoitteiden mukaan etenevät, mutta molemmat enemmän kuin hitaammin etenevät (Welch's $F(2, 409.07) = 5.01, p = .007$). Ammattikorkeakoulussa itsenäisen opiskeluun käytetyssä ajassa ei ollut eroja opintojen etenemisen suhteen. Sen sijaan mitä enemmän käytetään ohjattuun opiskeluun aikaa, sitä enemmän opinnot myös etenevät tavoiteajassa niin ammattikorkeakoulussa (Welch's $F(2, 441.72) = 80.37, p < .000$) kuin yliopistossa ($F(2, 2332) = 85.02, p < .000$) (kuvio 10).

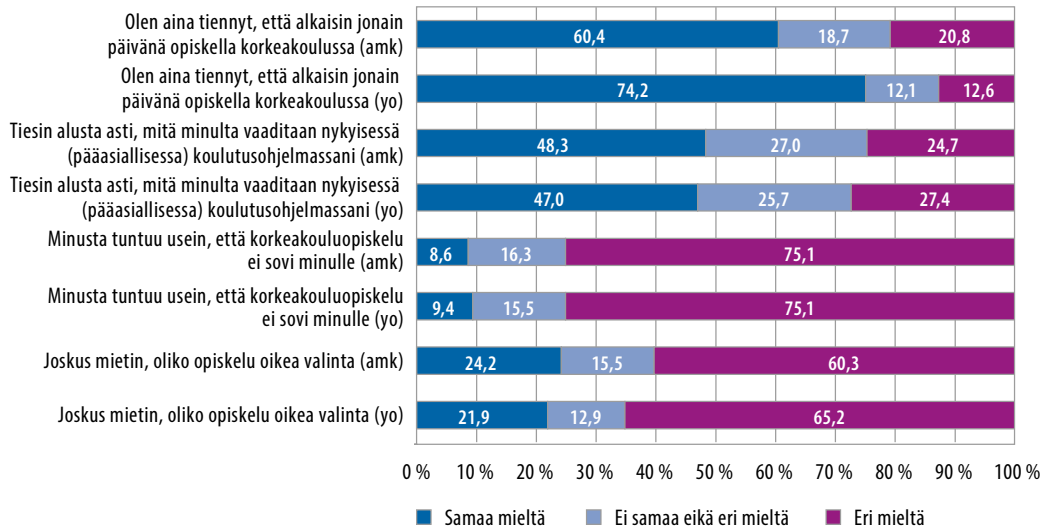
Kuvio 10. Opiskeluun käytetyn ajan suhde opintojen etenemiseen omien tavoitteiden mukaisesti ammattikorkeakoulussa ja yliopistossa

Yksilöllinen suhde korkeakouluopintoihin ja sen yhteys opintojen etenemiseen

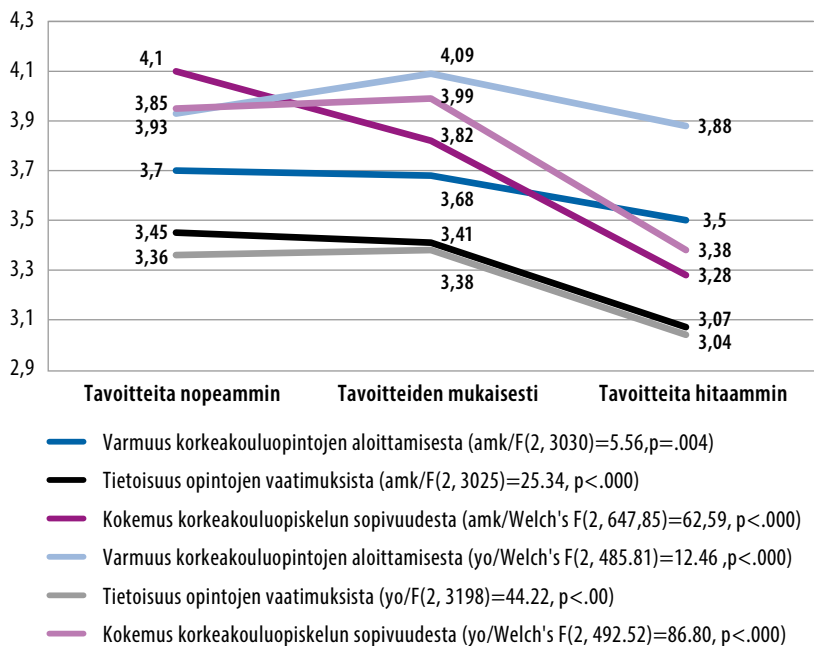
Vastaajien arviot omasta suhteestaan korkeakouluopiskeluun kertovat vastaajien olevan tietoisia omista tavoitteistaan opiskella korkeakoulussa, mutta opintojen vaatimusten suhteen on moni epävarma. Nämä arviot eroavat jonkin verran ammattikorkeakoulun ja yliopiston opiskelijoilla (kuvio 11). Yliopistossa opiskelevista vastaajista 74,2 prosenttia kertoo aina tienneensä alkavansa jonain päivänä opiskella korkeakoulussa, kun taas ammattikorkeakouluopiskelijoilla tämä tuntemus on ollut vain 60,4 prosentilla vastaajista.

Tätä tulosta tukee myös se, että molemmissa ryhmissä on vajaa kymmenesosa vastaajia, joista tuntuu usein, ettei korkeakouluopiskelu sovi heille. Toisaalta korkeakouluopiskelua valintana sinänsä pohditaan hieman useammin. Korkeakouluopintojen vaatimusten kannalta huomattavaa on, että vain vajaa puolet kummassakin ryhmässä on sitä mieltä, että he ovat alusta asti tienneet oman koulutusohjelmansa vaatimuksista.

Tarkasteltaessa vastaajien varmuutta korkeakouluopintoihin hakeutumisesta ja tietoisuutta opiskelijaan kohdistuvista vaatimuksista sekä kokemusta korkeakouluopiskelun sopivuudesta itselle voidaan havaita, että näillä tekijöillä on yhteys myös koettuun opintojen etenemiseen (kuvio 12). Vaikka tavoitteita hitaammin etenevien opiskelijoiden arvioiden keskiarvot ovat vain hieman tavoitteiden mukaisesti eteneviä matalampia, erot ovat tilastollisesti erittäin merkitseviä ja kertovat tämän kaltaisten erojen olemassaolosta. Erot ovat myös samansuuntaisia sekä ammattikorkeakoulussa että yliopistossa.

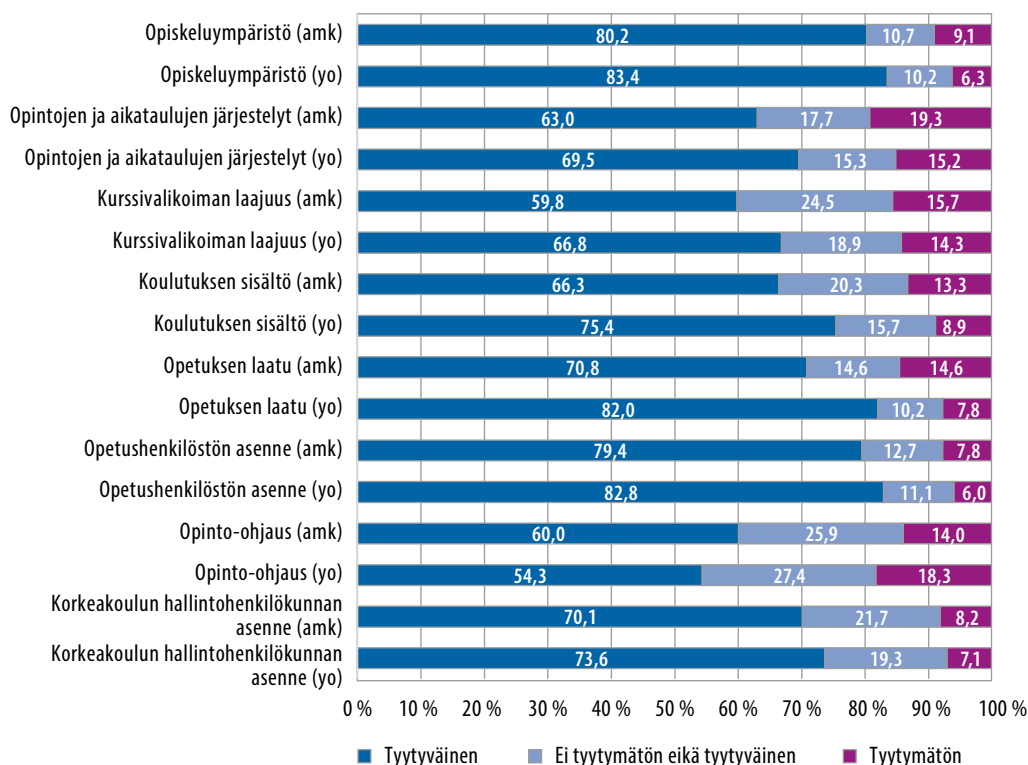
Kuvio 11. Ammattikorkeakoulu- ja yliopisto-opiskelijoiden suhde korkeakouluopiskeluun

Kuvio 12. Opintojen eteneminen ja opiskelijan yksilöllinen suhde korkeakouluopintoihin

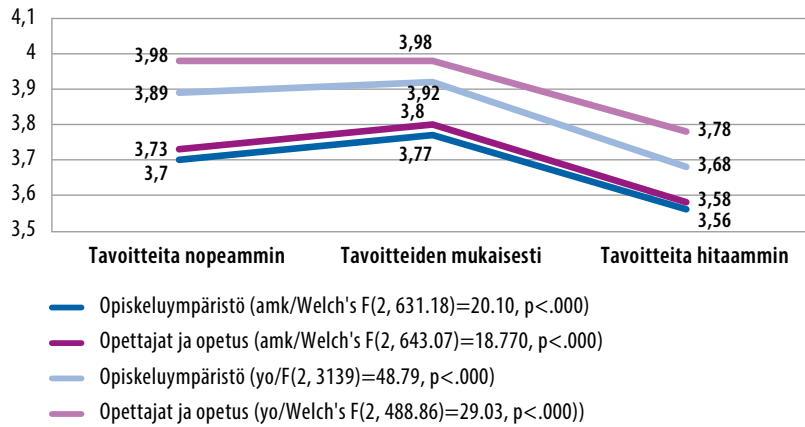
Opiskeluuyhteisöön liittyvät tekijät ja opintojen eteneminen

Vastaajat ovat varsin tyytyväisiä opiskeluuyhteisöön sekä siihen liittyviin tekijöihin, kuten opintojen ja aikataulujen järjestelyihin, kurssivalikoiman laajuuteen sekä koulutuksen sisältöihin (kuvio 13). Huomattavaa on, että opiskelijat ovat tyytyväisiä erityisesti opetuksen laatuun ja opettajien asenteisiin. Ohjauksen laatuun sen sijaan vastaajat ovat useammin tyytymättömiä, vaikka yli puolet molemmista ryhmistä on tyytyväisiä myös siihen ja ammattikorkeakouluopiskelijat ovat yliopisto-opiskelijoita tyytyväisempiä opinto-ohjauksen laatuun. Opetushenkilöstön asenteeseen opiskelijoita kohtaan ollaan useammin tyytyväisiä kuin hallintohenkilöstön asenteisiin, vaikka suurin osa vastaajista on tyytyväisiä molempien asenteisiin.

Kuvio 13. Tyytyväisyys opiskeluuyhteisöön liittyviin tekijöihin

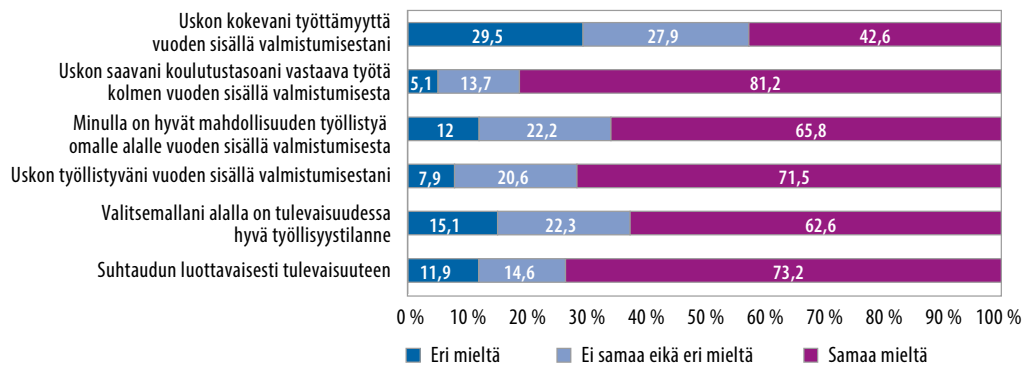
Tyytyväisyydellä opiskeluuyhteisöön sekä pedagogiseen vuorovaikutukseen (opetuksen laatu, opettajien asenne ja innostavuus) on myös selkeä myönteinen yhteys opintojen etenemiseen tavoitteiden mukaisesti (kuvio 14). Yliopisto-opiskelijat ovat hieman ammattikorkeakouluopiskelijoita tyytyväisempiä sekä opiskeluuyhteisöön että pedagogiseen vuorovaikutukseen, mutta molemmissa korkeakouluissa näillä tekijöillä on merkitystä opintojen etenemiselle.

Kuvio 14. Opiskelu ympäristöön sekä opettajiin ja opetukseen liittyvän tyytyväisyyden yhteys tavoitteiden mukaiseen opintojen etenemiseen

Opintojen eteneminen ja tulevaisuusorientaatio

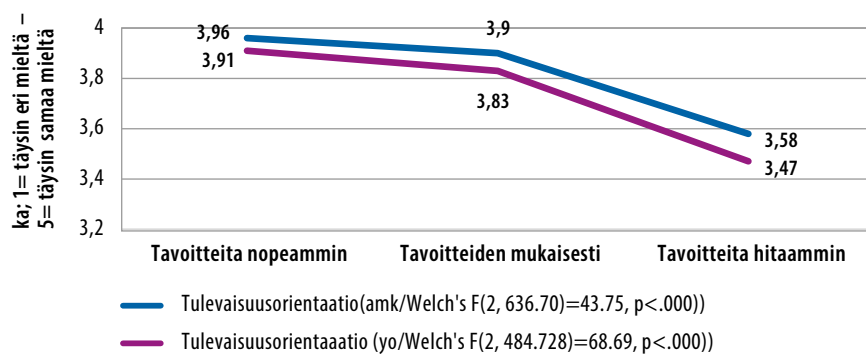
Kuva vastaajien tulevaisuusorientaatiota muodostettiin väittämistä, jotka koskivat tulevaisuutta, työmarkkinoita sekä omaa työllistymistä (kuvio 15). Yli kaksi kolmasosaa vastaajista suhtautui yleisesti luottavaisesti tulevaisuuteen. Oman alan työmarkkinoita pitää hyvänä yli 60 prosenttia vastaajista. Työllistymiseenkin suhtaudutaan luottavaisesti myös laadullisesti: yli 80 prosenttia vastaajista uskoo saavansa koulutustasoa vastaavaa työtä kolmen vuoden sisällä valmistumisesta. Jonkin asteista työttömyyttä valmistumisvaiheessa arvioi kokevansa vain runsas 40 prosenttia vastaajista.

Kuvio 15. Tulevaisuuteen, työmarkkinoihin ja työllistymiseen liittyvät näkemykset

Yleisen tulevaisuutta ja työelämää koskevan luottamuksen tarkastelemiseksi kuviossa 15 kuvatut väittämät tiivistettiin tulevaisuusorientaatiota kuvaavaksi summamuuttujaksi. Ammattikorkeakouluissa opiskelevilla vastaajilla on yleisesti myönteisempi tulevaisuusorientaatio ($ka=3,83$) kuin yliopisto-opiskelijoilla ($ka=3,72$), vaikka molemmilla se on varsin myönteinen.

Opintojen eteneminen tavoitteiden mukaisesti on yhteydessä tulevaisuusorientaatioon sekä ammattikorkeakoulu- että yliopisto-opiskelijoilla (kuvio 16). Niillä opiskelijoilla, joiden opinnot etenevät tavoitteiden mukaisesti, on myös vahvempi tulevaisuusorientaatio.

Kuvio 16. Tulevaisuusorientaation yhteys omien tavoitteiden mukaiseen opintojen etenemiseen

Johtopäätökset

Tämän tutkimuksen tulokset kertovat siitä, miten opintojen eteneminen ja opintoihin kiinnittyminen kytkeytyvät moninasiin yksilöllisiin, yhteisöllisiin sekä opintopolun tulevaisuusorientaatioon liittyviin tekijöihin. On tärkeää tarkastella opintojen etenemistä juuri opiskelijan omasta näkökulmasta, koska viime kädessä korkeakouluopinnoissa on kyse yksilöllisistä oppimis- ja opiskeluprosesseista. Eurostudent VI -aineisto osoittaa, että yksilölliset prosessit kytkeytyvät niin opiskelualaan, ikään, opiskelumotivaatioon ja asenteeseen kuin opiskelutaitoihin. Opiskeluprosessit ja opintojen eteneminen ovat yhteydessä myös tietoisuuteen opintojen vaatimuksista ja kokemuksiin korkeakouluopiskelun itseäänselvyydestä ja sopivuudesta itselle. Nämä tulokset viittaavat aiempien tutkimusten havaintoihin, että jo opintoihin hakeutumisvaiheeseen liittyvät tekijät saattavat edistää tai heikentää opintopolun sujuvuutta (Lowe & Cook 2003; Vieno & Saari 2013; Wilcox, Winn & Fyvie-Gauld 2005).

Tulokset vahvistavat aiempia havaintoja siitä, että ammattikorkeakouluopiskelijat kokevat opintonsa etenevän tavoitteiden mukaisesti yliopisto-opiskelijoita useammin. Alojen välillä on havaittavissa vaihtelua molemmilla korkeakoulusektoreilla. Erityisesti luonnontieteellisillä aloilla opinnot näyttävät etenevän opiskelijan omia tavoitteita hitaammin. Lääketieteellisellä, terveystieteellisillä sekä kasvatustieteellisillä aloilla opinnot etenevät hyvin tavoitteiden mukaisesti. Tämä saattaa liittyä myös alojen ns. professionaalisuuteen ja siihen, kuinka selkeästi opinnot valmistavat johonkin tiettyyn ammattiin (ks. Saari ym. 2013).

Opiskeluprosessien yksilöllisyydestä kertovat tulokset osoittavat, että samat tekijät voivat toisen opiskelijan kohdalla edistää opintoja ja toisen kohdalla ne koetaan hidastavana. Oma asenne ja opiskelutaidot koetaan eniten opintoja nopeuttavina tekijöinä, mutta vastaavasti pieni osa opiskelijoista kokee samat tekijät opintojaan hidastavana. Ohjauksen kehittämisen näkökulmasta merkittävää on se, että vain pieni osa opiskelijoista kokee näiden tekijöiden olevan neutraaleja opintojen etenemisen suhteen. Tulokset ovat sekä kiinnittymisen että ohjauksen kannalta erittäin tärkeitä. Opiskelijan oma motivaatio ja asenne ovat niitä, joihin voi itse vaikuttaa ja ohjauksella on tärkeä rooli tukea tätä itsereflektioprosessia (Penttinen ym. 2013).

Opintoihin käytettävällä ajalla näyttää olevan myönteinen yhteys opintojen etenemiseen. Ammattikorkeakoulu- ja yliopisto-opiskelijat käyttävät viikossa keskimäärin saman verran aikaa opiskeluun, mutta ammattikorkeakouluissa ohjattu opiskeluaika on suurempi. Kun tulokset kertovat ammattikorkeakouluopiskelijoiden opintojen etenevän useammin tavoitteiden mukaisesti, voidaan kysyä, missä määrin kontaktiopetuksen määrällä voidaan vaikuttaa opintopolun etenemiseen. Tulosten mukaan ammattikorkeakouluopiskelijat kokevat yliopisto-opiskelijoita enemmän olevansa tietoisia opintojen vaatimuksista. Opetuksen määrällä voi olla yhteys myös siihen, että opintovaatimukset tulevat enemmän eksplikoitua ja näkyväksi opiskelijoille. Aiemmassa tutkimuksessa on korostettu sitä, miten tärkeää opiskelijalle on neuvotella häneen kohdistuvista odotuksista sekä omista toiveistaan korkeakouluopiskelijana (Wilcox ym. 2005). Tämä näyttäytyy kriittisenä kysymyksenä korkeakoulutuksessa tällä hetkellä vallitsevan kontaktiopetuksen vähentämisen näkökulmasta. Penttilän (2016) mukaan vuoden 2014 Opiskelijabarometrin opiskelijapalautteen perusteella opetuksen määrää voisi jopa lisätä.

Opiskelu yhteisöön liittyvät tekijät ovat merkittäviä opintojen etenemisen näkökulmasta. Eurostudent VI -aineisto kertoo siitä, että opiskelu ympäristöön ollaan yleisesti hyvin tyytyväisiä sekä ammattikorkeakoulussa että yliopistossa. Valtaosa vastaajista on ollut tyytyväisiä erityisesti opetuksen laatuun sekä opettajien ja hallinto henkilökunnan asenteeseen opiskelijoita kohtaan. Ohjauksen laadun suhteen ollaan sen sijaan kriittisempiä. Ohjaus nähdään usein korjaavana toimintana ja yksinomaan ohjausta arvioitaessa huomio voi kääntyä pois pedagogisesta kokonaisuudesta. Tämän tutkimuksen tulokset kertovat myönteisistä oppimisen ja opiskelun edellytyksistä suomalaisessa korkeakoulutuksessa. Opiskelu yhteisön piirteistä on erotettavissa opetuksen laatu, opettajien asenne sekä innostavuus erityisesti pedagogiseen vuorovaikutukseen liittyvinä tekijöinä. Tulokset vahvistavat aiempien tutkimusten havaintoja opetushenkilöstön ja opiskelijoiden välisen vuorovaikutuksen laadusta merkittävänä opintoihin kiinnittymistä edistävänä tekijänä (Cotten & Wilson 2006; Hagenauer & Volet 2014). Sillä on myös yhteys opinnoista saataviin työelämävalmiuksiin: opiskelijoiden näkökulmasta työelämä taitojen oppimista tukevassa opetuksessa olennaista on yhteisöllisyys ja keskusteleminen sekä opiskelijoiden omien kokemusten reflektointi (Virtanen & Tynjälä 2013).

Vahvalla myönteisellä tulevaisuusorientaatiolla on selkeä yhteys opintojen etenemiseen. Tulevaisuusorientaation voidaan nähdä kytkeytyvän sekä motivaatio- että asennetekijöihin. Näiden yksilöllisten piirteiden ja opintojen etenemisen välisiä syys-seuraussuhteita ei voida tässä tutkimuksessa todentaa. Kuitenkin uusien urateorioiden näkökulmasta yksilölliset kyvyt mm. suuntautua optimisesti tulevaisuuteen ja sen sisältämään epävarmuuteen, tunne mahdollisuudesta vaikuttaa omaan tulevaisuuteen ja sitoutua suunnitelmiin ovat avaintekijöitä myös opintojen edistämisen näkökulmasta (ks. Savickas ym. 2009). Ohjauksen näkökulmasta yksilöllisten opintopolkujen tukeminen on siten monimuotoinen haaste, joka ei ole ratkaistavissa vain ohjausta kehittämällä vaan se edellyttää opiskelijan

kokemusmaailman kokonaisvaltaista jäsentämistä ja korkeakouluhenkilöstön yhteistyötä (Penttinen ym. 2013). Samalla kun kehitetään opintojen edistymistä tukevia opetus-, ohjaus- ja arviointimenetelmiä, tulisi opetus- ja ohjaushenkilöstö kouluttaa ottamaan nykyistä paremmin huomioon opiskelijoiden opintoihin kiinnittymistä edistäviä ja estäviä tekijöitä (mm. Everett 2015).

Tämän analyysin tuloksia tulkittaessa on tärkeä huomata, etteivät ne kerro syy-seuraussuhteista vaan erilaisten tekijöiden yhteen kietoutumisesta. Opintojen etenemisen tukemista ei voida palauttaa yksittäisiin yksilöllisiin tai opiskeluympäristöön liittyviin tekijöihin vaan kyseessä on monimuotoinen ja vuorovaikutteinen ilmiö. Silti opintojen etenemistä ei voi taata suoraviivaisilla yleistoimenpiteillä, vaan ohjauksessa ja opetuksessa tulee huomioida myös yksilöllisten tekijöiden merkitys. Tulokset vahvistavat useiden tutkimusten tulkintaa kiinnittymisen sosiokulttuurisesta luonteesta (Kipponen & Annala 2016; Masika & Jones 2015; Mäkinen & Annala 2011), jolloin vastuu opintoihin kiinnittymisestä jakautuu koko yliopistoyhteisölle opiskelijasta hallinto-, ohjaus- ja opetushenkilökuntaan. Tällöin opiskelija motivoituu käyttämään aikaansa ja ponnistelemaan opintojensa edistämiseksi. Opiskelijoiden ja opettajien yhdessä luominen ja opiskelijoiden vertaissuhteet näyttävät edistävän kiinnittymistä, hyvinvointia, motivaatiota ja tuen saantia (mm. Morrow & Ackermann 2012; Prahaland & Ramaswamy 2004). Korkeakoulun tulisikin olla yhteisö, johon opiskelijat otetaan mukaan ja jossa heidän opinnoistaan ja jaksamisestaan ollaan kiinnostuneita (Hagenauer & Volet 2014; Kipponen & Annala 2016). Korkeakouluyhteisön tukevalla toiminnalla voi parhaimmillaan olla kompensoiva merkitys siihen, mitä työelämässä, työmarkkinoilla, yhteiskunnassa ja maailmassa tapahtuu. Yksilöllistä opintojen etenemistä ja tulevaisuusorientaatiota on mahdollista edistää yhteisöllisesti, mikä ei kuitenkaan tarkoita opintopolkujen yhdenmukaistumista opintoaikojen näkökulmasta.

Lähteet

- Bowles, T. 2008. The relationship of time orientation with perceived academic performance and preparation for assessment in adolescents. *Educational Psychology* 28 (5), 551–565.
- Brint, S. & Cantwell, A.M. 2010. Undergraduate time use and academic outcomes. Results from the University of California undergraduate experience survey 2006. *Teachers College Record* 112 (9), 2441–2470.
- Brzezinski, S., Millar, R. & Tracey, A. 2017. What do tertiary level students in the U.S.A. and Northern Ireland (UK) worry about? An exploratory study, *British Journal of Guidance & Counselling* (online) 1–15.
- Cotten, S. H. & Wilson, B. 2006. Student-faculty interaction: Dynamics and determinants. *Higher Education* 5, 487–519.
- Everett, M.C. 2015. Fostering first-year students' engagement and well-being through visual narratives. *Studies in Higher Education* 42 (4), 623–635.
- Exeter, D., Ameratunga, S., Ratima, M., Morton, S., Dickson, M., Hsu, D. & Jackson, R. 2010. Student engagement in very large classes: The teachers' perspective. *Studies in Higher Education* 35 (7), 761–775.
- Hagenauer, G. & Volet, S. E. 2014. Teacher-student relationship at university: an important yet under-researched field. *Oxford Review of Education* 40(3), 370–388.
- Haworth, J. & Conrad, C. F. 1997. Emblems of quality in higher education: Developing and sustaining high-quality programs. Boston, MA: Allyn & Bacon.
- Horn, J. 2009. Careers education and career-informed degree programmes in higher education. Working paper from the Centre for Career Management Skills, University of Reading. http://www.reading.ac.uk/web/FILES/ccms/careers_education_final.pdf. (luettu 1.10.2010)
- Hu, S. & Kuh, G. D. 2002. Being (dis)engaged in educationally purposeful activities: The influences of student and institutional characteristics. *Research in Higher Education* 43 (5), 555–575.
- Kipponen, A. & Annala, J. 2016. Opintoihin kiinnittyminen opiskelijan elämämaailmassa. *Kasvatus* 47(5), 406–418.
- Kivinen O. & Nurmi, J. 2011. Opiskelun nopeus ja työmarkkinarelevanssi – korkeakoulupolitiikan dilemma? *Yhteiskuntapolitiikka* 5, 687–691.
- Korhonen, V. & Rautopuro, J. 2012. Hitaasti mutta epävarmasti: Onko opintoihin hakeutumisen lähtökohdilla yhteyttä opintojen käynnistymisongelmiin? Teoksessa V. Korhonen & M. Mäkinen (toim.) *Opiskelijat korkeakoulutuksen näyttämöllä*. Campus Conexus -projektin julkaisuja A:1. Tampereen yliopisto. Kasvatustieteiden yksikkö, 87–112.
- Kuh, G. D. 2003. What we're learning about student engagement from NSSE: Benchmarks for effective educational practices. *Change* 35 (2), 24–32.
- Lairio, M., and Penttinen, L. 2006. Students' career concerns: challenges facing guidance providers in higher education. *International Journal of Educational and Vocational Guidance* 6 (3): 143–157.
- Leese, M. 2010. Bridging the gap: Supporting student transitions into higher education. *Journal of Further and Higher Education* 34 (2), 239–251.
- Lowe, H. & Cook, A. 2003. Mind the gap: Are students prepared for higher education? *Journal of Further and Higher Education* 27 (1), 53–76.
- Masika, R. & Jones, J. 2015. Building student belonging and engagement: Insights into higher education students' experiences of participating and learning together. *Teaching in Higher Education* 21 (2), 138–150.
- Maxwell-Stuart, R., Taheri, B., Paterson, A., O'Gorman, K. & Jackson, W. 2016. Working together to increase student satisfaction: exploring the effects of mode of study and fee status. *Studies in Higher Education*.
- Morrow, J.A. & Ackermann, M.E. 2012. Intention to persist and retention of first-year students: The importance of motivation and sense of belonging. *College Student Journal* 46(3), 483–491.
- Mäkinen, M. & Annala, J. 2011. Opintoihin kiinnittyminen yliopistossa. Teoksessa M. Mäkinen, V. Korhonen, J. Annala, P. Kalli, P. Svärd & V.-M. Värri (toim.) *Korkeajännityksiä: Kohti osallisuutta luovaa korkeakoulutusta*. Tampere: Tampere University Press, 59–80.

- Mäkinen, M., Korhonen, V., Annala, J., Kalli, P., Svärd, P. & V.-M. Värrin V.-M. (toim.) 2011. Korkeajännityksiä: Kohti osallisuutta luovaa korkeakoulutusta. Tampere: Tampere University Press.
- NSSE (National Survey of Student Engagement). 2016. About NSSE. <http://nsse.iub.edu/html/about.cfm>. (Luettu 16.6.2017)
- Nummenmaa, A. R. & Lairio, M. 2005. Moniääninen ohjaus. Teoksessa A.R. Nummenmaa, M. Lairio, V. Korhonen & S. Eerola. Ohjaus yliopiston oppimisympäristöissä. Tampere: Tampere University Press.
- OKM 2014. Opiskelijatutkimus 2014. Korkeakouluopiskelijoiden toimeentulo ja opiskelu. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2014:10. (Potila, Anna-Kaarina). OKM 2017. Ehdotus laadullisen työllistymisen sisällyttämiseksi korkeakoulujen rahoitusmalleihin 1.1.2019 alkaen. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:8. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.
- Pajarre, E., Asunmaa, P. & Lukkari, H. 2011. Ei kysyvä teekkari tieltä eksy. TTY:n ohjauskyselyn 2010 tuloksia. Tampereen teknillinen yliopisto, Yliopistopalvelut, raportti 6. <http://URN.fi/URN:NBN:fi:tyy-2011041914657>.
- Penttilä, J. 2009. Yliopisto-opiskelijoiden työelämään orientoituminen: Opintosisällöt, uraohjaus ja tulevaisuuskuvat. Opiskelijajärjestöjen tutkimussäätiö Otus rs 30/2009. Helsinki: Otus.
- Penttilä, J. 2016. Opintojen eteneminen ja opiskelukyky. Julkaisussa T. Villa (toim.) Opiskelijabarometri 2014. Katsaus korkeakouluopiskelijoiden opintoihin, arkeen ja hyvinvointiin. Otus 55/2016. Helsinki: Otus.
- Penttinen, L., Skaniakos, T. & Lairio, M. 2013. Supporting students' pedagogical working life horizon in higher education. *Teaching in Higher Education* 18(8), 883–894.
- Penttinen, L., Karhu, K., Liimatainen, J.O. & Keskinarkaus, P. (toim.) 2014. Yliopistosta työelämään. Opintopolun työelämäorientaatiota tukemassa. Yliopistosta työelämään ESR-projekti.
- Poutanen, K., Toom, A., Korhonen, V. & Inkinen M. 2012. Kasvaako akateeminen kynnys liian korkeaksi? Opiskelijoiden kokemuksia yliopistoyhteisöön kiinnittymisen haasteista. Teoksessa M. Mäkinen, J. Annala, V. Korhonen, S. Vehviläinen, A.-M. Norrgrann, P. Kalli & P. Svärd (toim.) Osallistava korkeakoulutus. Tampere: Tampere University Press, 17–46.
- Prahalad, C.K. & Ramaswamy, V. 2004. Co-creating unique value with customers. *Strategy and Leadership* 32(3), 4–9.
- Saarenmaa, K., Saari, K. & Virtanen, V. 2010. Opiskelijatutkimus 2010: Korkeakouluopiskelijoiden toimeentulo ja opiskelu. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2010:18. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-485-952-3> (Luettu 16.6.2017)
- Saari, J. 2013. Opintojen sujuvuus. Opiskelijoiden edellytykset vuosittaiseen 55 opintopisteen suorittamiseen Helsingin yliopistossa ja Aalto-yliopistossa Opiskelun ja koulutuksen tutkimussäätiö Otus 41/2013.
- Saari, J. & Kettunen, H. (toim.) 2013. Opiskelijabarometri 2012: Katsaus korkeakouluopiskelijoiden opintoihin, arkeen ja hyvinvointiin. Opiskelun ja koulutuksen tutkimussäätiö Otus 39/2013. Helsinki: Otus.
- Saari, J., Mikkonen, J. & Vieno, A. 2013. Löytöretkiä tuntemattomalle mantereelle. Yliopisto-opiskelijoiden opiskeluaikainen työssäkäynti ja tulevaisuusodotukset. Työpoliittinen aikakauskirja 2/2013. <http://tem.fi/dms-portlet/document/2/411620>. (Luettu 16.6.2017)
- Salminen, T. 2016. Työssäkäynti. Julkaisussa T. Villa (toim.) Opiskelijabarometri 2014. Katsaus korkeakouluopiskelijoiden opintoihin, arkeen ja hyvinvointiin. Otus 55/2016. Helsinki: Otus.
- Savickas, M. L., Nota, L., Rossier, J., Dauwalder, J.-P., Duarte, M. E., Guichard, J., Soresi, S. Van Esbroeck, R. and Van Vianen, A. E. M. 2009. "Life Designing: A Paradigm for Career Construction in the 21st Century." *Journal of Vocational Behavior* 75 (3): 239–250.
- Tilastokeskus. 2017. Opintojen kulku 2015. http://tilastokeskus.fi/til/opku/2015/opku_2015_2017-03-17_tie_001_fi.html?ad=notify (luettu 10.6.2017)
- Uusitalo, R. 2016. Opintotuen uudistaminen. Selvitysmiehen raportti. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2016:7
- van den Hurk, M. M. M. & van Berkel, H. J. M. 2005. Employment and achievement in a problem-based curriculum. *Higher Education in Europe* 30 (2), 229–236.
- Vehviläinen, S. 2014. Ohjaustyön opas. Yhteistyössä kohti toimijuutta. Gaudeamus Helsinki University Press.
- Vieno, A. & Saari, J. 2013. Korkeakoulutukseen hakeutumisen motivaatiot ja kestävä koulutusvalinta. Julkaisussa J. Saari & H. Kettunen (toim.) 2013. Opiskelijabarometri 2012: Katsaus korkeakouluopiskelijoiden opintoihin, arkeen ja hyvinvointiin. Opiskelun ja koulutuksen tutkimussäätiö Otus 39/2013.
- Virtanen, A. & Tynjälä, P. 2013. Kohti työelämätaitoja kehittävää yliopistopedagogiikkaa – opiskelijoiden näkökulma. Yliopistopedagogiikka 20(2) <https://lehti.yliopistopedagogiikka.fi/2013/10/02/kohti-tyoelamataitoja-kehittavaa-yliopistopedagogiikka-opiskelijoiden-nakokulma/> (luettu 10.6.2017)
- Willcox, P., Winn, S. & Fyvie-Gauld, M. 2005. 'It was nothing to do with the university, it was just the people' The role of social support in the first-year experience of higher education. *Studies in Higher Education* 30 (6), 707–722.
- VNK 2015a. Ratkaisujen Suomi. Pääministeri Juha Sipilän hallituksen strateginen ohjelma 29.5.2015. Hallituksen julkaisusarja 10/2015.
- VNK 2015b. Toimintasuunnitelma strategisen hallitusohjelman kärkihankkeiden ja reformien toimeenpanemiseksi. Hallituksen julkaisusarja 13/2015.

- Zepke, N. & Leach, L. 2010. Improving student engagement: Ten proposals for action. *Active Learning in Higher Education* 11 (3), 167–177.
- Zhao, C-M. & Kuh, G. D. 2004. Adding value: Learning communities and student engagement. *Research in Higher Education* 45 (2), 115–138.

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Undervisnings- och kulturministeriet

Ministry of Education and Culture

Ministère de l'Éducation et de la Culture

eurostudent.eu
★★★★★

ISBN: 978-952-263-499-3 (nid.)
ISBN: 978-952-263-498-6 (PDF)
ISSN: 1799-0343
ISSN: 1799-0351 (PDF)

